

Fjármálastöðugleikanefnd Seðlabanka Íslands

Fundargerð fjármálastöðugleikanefndar Seðlabanka Íslands

Fundur 31. mars 2020 (3. fundur)

Birt: 1. júlí 2020

Lög um Seðlabanka Íslands kveða svo á að það sé hlutverk fjármálastöðugleikanefndar að taka ákvarðanir um beitingu stjórnækja Seðlabanka Íslands varðandi fjármálastöðugleika. „Opinberlega skal birta ákvarðanir fjármálastöðugleikanefndar um beitingu stjórnækja á sviði fjármálastöðugleika og gera grein fyrir forsendum þeirra og mati á ástandi, svo og birta fundargerðir þess efnis, nema ef ætla má að opinber birting geti haft neikvæð áhrif á fjármálastöðugleika.“ Í samræmi við lögin hefur fjármálastöðugleikanefnd ákveðið að birta fundargerðir af fundum sínum að jafnaði innan fjögurra vikna.

Hér birtist fundargerð fundar fjármálastöðugleikanefndar 31. mars 2020. Á fundinum staðfesti nefndin mat á hvaða fjármálafyrirtæki teljist kerfislega mikilvæg og tók ákvarðanir um eiginfjárouka vegna kerfisáhættu og kerfislegs mikilvægis. Einnig beindi nefndin tilmælum til seðlabankastjóra um að setja á stofn sérstaka og tímabundna lánafyrirgreiðslu við fjármálafyrirtæki.

I Staða og horfur fyrir fjármálastöðugleika

Nefndarmenn ræddu um stöðu og horfur fyrir fjármálastöðugleika, stöðu efnahagsmála, þróun á innlendum fjármálamörkuðum, stöðu og áhættur í fjármálakerfinu og í rekstri einstakra fjármálafyrirtækja og áhættur í rekstri fjármálainnviða. Til grundvallar lágu upplýsingar um núverandi stöðu og þróunina sl. vikur.

Staða efnahagsmála

Farþegaflug til og frá landinu hafði að mestu lagst af. Ríkisstjórnin hafði gert tímabundinn samning við Ícelandair um að halda uppi 2 flugum á viku bæði til Evrópu og Ameríku. Seðlabankinn kynnti 22. mars tvær sviðsmyndir um möguleg áhrif COVID-19 og aðgerða stjórnvalda á innlendar efnahagshorfur. Þær sýndu að efnahagssamdráttur gæti orðið allt að 5% á þessu ári og atvinnuleysi allt að 7% að meðaltali. Sviðsmyndagreining bendir til að áfall

af þessari stærðargráðu gæti haft töluverð áhrif á eiginfjárlutföll stóru bankanna, án þess þó að ýta eiginfjárlutföllum þeirra undir eiginfjárkröfuna.

Fjármálamarkaðir

Miklar sviptingar höfðu á síðustu dögum verið á erlendum hlutabréfamörkuðum. Örvunaraðgerðir stjórnvalda og seðlabanka veittu mörkuðum viðspyrnu. VIX-vísitalan sem mælir flökt á hlutabréfamörkuðum hafði náð sínu hæsta gildi, í bili að minnsta kosti, 16. mars. Ávöxtunarkrafa á 10 ára ríkisskuldabréfum Bandaríkjanna, Bretlands og Þýskalands hafði hækkað frá síðasta fundi nefndarinnar fyrir rúmlega 2 vikum.

Á innlenda hlutabréfamarkaðnum höfðu verðlækkarnir bréfa fyrirtækja sem tengjast ferðapjónustu verið áberandi. Ávöxtunarkrafa ríkisskuldabréfa hafði hækkað þar sem útlit var fyrir að ríkissjóður þyrfti að afla sér töluverðs lánsfjár, en lækkað nokkuð á ný eftir að Seðlabankinn tilkynnti 23. mars að bankinn myndi hefja kaup á ríkisskuldabréfum á eftirmarkaði. Gengi krónunnar hafði lítið breyst frá síðasta fundi nefndarinnar.

Bankakerfið

Lausafjárstaðan stóru bankanna þriggja er vel yfir lágmarkum Seðlabankans. Hinn 25. mars sl. áttu bankarnir lausar eignir umfram heildar lausafjárkröfur sem námu 249 ma.kr. Breyttar efnahagsaðstæður höfðu enn sem komið var ekki komið fram í neikvæðum lausafjárahrifum. Vegna lægri vaxta virtist ásókn í laust fé og endurfjármögnun íbúðalána a.m.k. tímabundið hafa aukist. Talsvert hafði verið um umsóknir um greiðsluúrræði vegna áhrifa farsóttarinnar.

Álag á erlendar skuldabréfaútgáfur bankanna hafði hækkað frá síðasta fundi nefndarinnar. Rúm lausafjárstaða í erlendum gjaldeyri veitir bönkunum svigrúm til að takast á við þessar krefjandi markaðsaðstæður. Vaxtaálag á sértryggðum bréfum bankanna umfram ríkisbréf hafði einnig hækkað frá fundi nefndarinnar tveimur vikum áður, sem benti til versnandi fjármögnunarkjara á innlendum markaði.

Fjallað var um útlánaáhættu bankanna, sérstaklega í erlendum gjaldmiðlum til innlendra fyrirtækja. Aðgengi að slíkum lánum hafði á undanförunum árum verið að mestu takmarkað við fyrirtæki með tekjur í erlendum gjaldmiðlum, s.s. til fyrirtækja í sjávarútvegi, fiskeldi, iðnaði, samgöngum og flutningsstarfsemi. Dæmi voru þó um verulegar lánveitingar í erlendum gjaldmiðlum til fyrirtækja í ferðapjónustu.

Eiginfjárauðkar

Eiginfjárstaða stóru bankanna þriggja er mjög sterk. Eiginfjárlutföll þeirra voru á bilinu 5,6 - 10,4% umfram heildarkröfu Seðlabankans um eigið fé sem var á bilinu 16,8% - 18,4% eftir afléttingu kröfu um 2% sveiflujöfnunarauka. Samanlögð krafa um eiginfjáruka, þ.e. kerfisáhættuaukann, verndunaraukann og eiginfjáruka vegna kerfislegs mikilvægis, stóð í 7,5% fyrir stóru bankana þrjá. Kröfuna skal uppfylla með eigin fé af hæstu gæðum – CET1. Fjármálafyrirtæki geta gengið á mjúku aukana, verndaraukann og eiginfjáruka vegna kerfislegs mikilvægis, án þess að til starfsleyfissviptingar komi. Samtals nam sú krafa 4,5%. Komi til þess að fjármálafyrirtæki gangi á mjúku aukana, þarf að takmarka útgreiðslur, s.s. kaupauka, arðgreiðslur og endurkaup á eigin bréfum.

Verndunaraukanum er ætlað að bæta viðnámsþrótt fjármálafyrirtækja í niðursveiflu. Hann á að tryggja að fjármálafyrirtæki geti tekist á við krefjandi tíma og gengið á eigið fé, án þess að til starfsleyfissviptingar komi.

Eiginfjáruka vegna kerfislegs mikilvægis er ætlað að mæta þeim neikvæðu áhrifum sem kerfislega mikilvæg fjármálafyrirtæki geta, vegna stærðar og eðli starfsemi sinnar, haft á fjármálastöðugleika og raunhagkerfið ef þau lenda í erfiðleikum.

Kerfisáhættuaukanum hefur verið beitt hér á landi til að koma í veg fyrir eða milda áhrif af langtíma, ósveiflutengdri kerfisáhættu sem fjármálakerfið getur staðið frammi fyrir og getur haft alvarlegar neikvæðar afleiðingar á fjármálakerfið og raunhagkerfið. Aukanum er þannig ætlað að mæta áhættu sem felst í uppbyggingu íslenska hag- og fjármálakerfisins. Innlenda hagkerfið er viðkvæmt fyrir áföllum sem endurspeglast í miklum sveiflum í hagstærðum hér á landi miðað við önnur lönd, enda geirasamþjöppun mikil í atvinnulífinu. Strangari kröfur eru gerðar til fjármálafyrirtækja um að uppfylla kerfisáhættuaukann en aðra eiginfjáruka.

Fjármálainnviðir

Við rekstur fjármálainnviða hafði á sl. vikum verið lögð áhersla á að lágmarka rekstraráhættu af farsóttinni í greiðslumiðlun og tryggja daglegan rekstur. Rekstur kerfanna hafði gengið vel. Seðlavelta innanlands hafði minnkað, bæði vegna styttri opnunartíma smásölu og aukinnar áherslu á rafræna greiðslumiðlun. Eftirspurn eftir íslenskum seðlum erlendis hafði dregist verulega saman, enda farþegaflug til landsins að mestu lagst af. Vegna faraldursins gæti mögulega þurft að seinka innleiðingu á nýjum grunnkerfum fjármálainnviða sem fyrirhugaðar voru á árinu.

Velta innlendra greiðslukorta hér á landi hafði dregist saman um allt að helming eftir að samkomubann var sett á. Dagleg kortavelta erlendra aðila hafði dregist enn skarpar saman eða um rúmlega 80% á fyrstu þremur vikum mars mánaðar. Búast má við enn meiri samdrætti í kortaveltu erlendra aðila í apríl þar sem farþegaflug til landsins hefur að mestu lagst af.

Rammi um útvíkkun lausafjárþyrirgreiðslu

Vegna stöðunnar í hagkerfinu er mikilvægt að fjármálafyrirtæki hafi aðgang að veðlánnum við Seðlabankann á breiðari grunni en áður. Til að bregðast við þessu er mögulegt að setja upp sérstaka og tímabundna lánaþyrirgreiðslu í formi veðlána. Þessi veðlán yrðu frábrugðinn þeim veðlánnum sem fjármálafyrirtækjum standa reglulega til boða, sérstaklega varðandi hæfi veða og tímalengdir. Þó nokkuð er liðið síðan Seðlabankinn veitti síðast veðlán. Lausafjárstaða fjármálafyrirtækja hefur verið rúm en mikil óvissa er um áframhaldandi efnahagsframvindu.

II Ákvarðanir er varða fjármálastöðugleika

Nefndin ræddi um eiginfjárstöðu fjármálafyrirtækja og eiginfjárkröfur vegna eiginfjárukana. Nefndin taldi að stóru bankarnir þrír hefðu svigrúm, með tilliti til eiginfjárstöðu, til að bregðast við þeim aðstæðum sem uppi væru. Lækkun sveiflujöfnunaraukans í 0% hafi þegar skapað töluvert svigrúm. Taldi nefndin einnig rétt að ítreka að hluti af eiginfjárukanum væri mjúkir og því hægt að ganga á þá, ef þyrfti, við aðstæður líkt og þær sem uppi væru.

Eiginfjárauðar vegna kerfislegs mikilvægis og kerfisáhættu

Út frá niðurstöðu á mati á kerfislega mikilvægum fjármálafyrirtækjum í samræmi við aðferðaferði Evrópsku bankaeftirlitsstofnunarinnar töldu nefndarmenn einsýnt að staðfesta bæri kerfislegt mikilvægi Arion banka, Íslandsbanka og Landsbankans. Til grundvallar matinu liggja vísar sem meta stærð, mikilvægi, flækjustig og tengsl. Seðlabankastjóri bar upp þá tillögu og var hún samþykkt samhljóða.

Nefndarmenn ræddu hvort rétt væri að halda óbreyttum eða lækka eiginfjárkröfur vegna kerfislega mikilvægra fjármálafyrirtækja og kerfisáhættu. Fram kom að sú áhætta sem bundið er fyrir í báðum tilvikum hefði lítið breyst á sl. árum, enda væri hún tregbreytanleg. Einnig var bent á að fyrirhugaðar væru breytingar á kerfisáhættuaukanum og eiginfjárouka vegna kerfislegs mikilvægis í evrópska regluverkinu með innleiðingu á CRD V. Ekki var talið tímabært að bregðast við þessum fyrirhuguðu breytingum, enda óljóst hvenær þær yrðu teknar upp í íslenskt regluverk.

Í ljósi umræðu í nefndinni bar seðlabankastjóri upp tillögu um að eiginfjárouka vegna kerfislegs mikilvægis yrði haldið óbreyttum í 2% á allar áhættuskuldbindingar á móðurfélags- og samstæðugrunni. Var tillagan samþykkt samhljóða.

Seðlabankastjóri bar svo upp tillögu um óbreyttan eiginfjárouka vegna kerfisáhættu, 3% vegna innlendra áhættuskuldbindinga fjármálafyrirtækja sem hafa rétt til móttöku innlána, hvert fyrir sig og á samstæðugrunni eftir því sem við á. Var tillagan samþykkt samhljóða.

Rammi um útvíkkun lausafjárfrigreiðslu

Nefndarmenn ræddu fyrirkomulag sérstakrar og tímabundinnar lánafrigreiðslu í formi veðlána til fjármálafyrirtækja sem væru í reglulegum viðskiptum við Seðlabankann. Samþykkti nefndin samhljóða að beina þeim tilmælum til seðlabankastjóra að setja á stofn sérstaka og tímabundna lánafrigreiðslu í formi veðlána, þar sem gert væri ráð fyrir útvíkkuðum veðum.

Nefndarmenn voru sammála um að fjármálakerfið stæði traustum fótum og eiginfjárstaða bankanna væri sterk. Nýlegar aðgerðir Seðlabankans, um afléttingu sveiflujöfnunaraukans og breytingar á bindiskyldu, hefðu aukið svigrúm þeirra til að styðja við heimili og fyrirtæki í gegnum það áfall sem COVID-19 faraldurinn myndi hafa í för með sér. Sveigjanleiki núgildandi eiginfjárouka veiti jafnframt rými til að bregðast við aðstæðum sem nú væru uppi í efnahagslífinu.

Eftirfarandi nefndarmenn sátu fundinn:

Ásgeir Jónsson, seðlabankastjóri og formaður nefndarinnar

Gunnar Jakobsson, varaseðlabankastjóri fjármálastöðugleika

Rannveig Sigurðardóttir, varaseðlabankastjóri peningastefnu

Unnur Gunnarsdóttir, varaseðlabankastjóri fjármálaeftirlits

Axel Hall, utanaðkomandi nefndarmaður

Bryndís Ásbjarnardóttir, utanaðkomandi nefndarmaður

Guðmundur Kr. Tómasson, utanaðkomandi nefndarmaður

Tómas Brynjólfsson skrifstofustjóri í fjármálaráðuneytinu sat fundinn með málfrelsi og tillögurétt.

Haukur C. Benediktsson, framkvæmdastjóri fjármálastöðugleikasviðs Seðlabankans, sat allan fund nefndarinnar. Þar að auki sátu fjölmargir starfsmenn Seðlabankans hluta fundarins.

Eggert Þ. Þórarinsson ritaði fundargerð.